

Apdāvinātie

GATE Buklets:

**Pilna apmācību programma skolotājiem, lai
pievienotos programmām Apdāvinātie**

2. daļa

**Apdāvināto skolēnu skolotāja tēls un rakstura
iezīmes**

Tonodiaz attēls "Freepik"

Saturu sagatavoja Dr. Yehuda Hamovitz, Ron Vardi Center, Izraēla

Valodas rediģētājs: Martin Svirchev & Zornitsa Staneva, ZinevArt Technologies, Bulgārija.

Sadarbības partneri: Vida Drāsutē, Edita Rudminaitē, Goda Jocytē, Nojus Martynas Jokubaitis, VŠĮ "eMundus", Lietuva.

2023

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the National Agency and Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

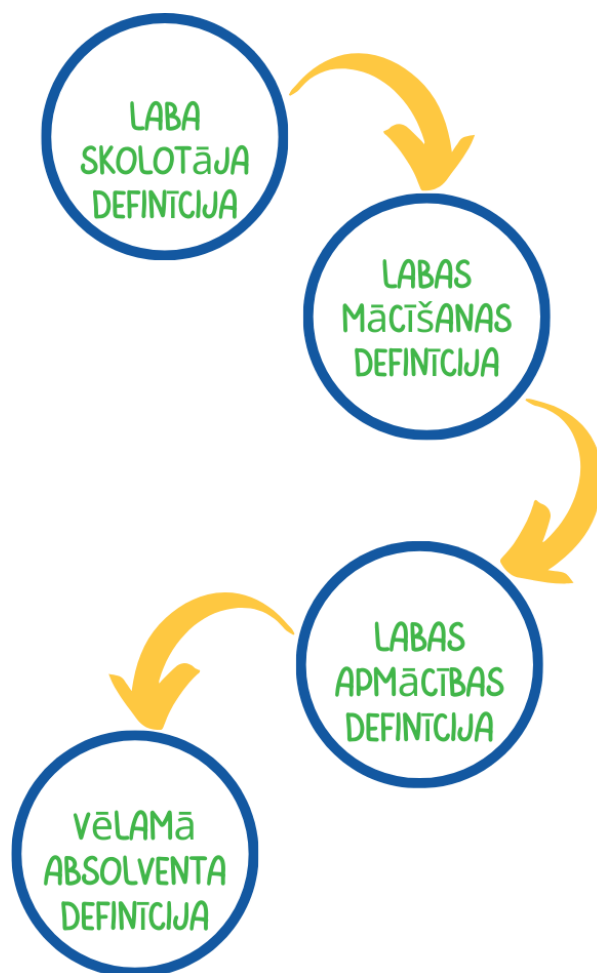
Saturs

Piemērots skolotājs apdāvinātiem bērniem	3
Modeļi, kas nosaka efektīvu skolotāju	6
Robu aizpildīšana – no klasiskā skolotāja līdz apdāvinātam.....	11

Piemērots skolotājs apdāvinātiem bērniem

Kāds ir labs skolotājs?

Khalil, M. & Accaria Z. (2016) *clime for dependence*. Laba skolotāja tēlu veido labas mācīšanās definīcija, ko savukārt ietekmē labas studēšanas definīcija, kas tiek iegūta no gaidāmā absolventa tēla.

Zīm 1. Laba skolotāja tēls

Savā pētījumā viņi meklēja atbildes uz zemākminētajiem 4 jautājumiem, kas attiecas uz augšējā diagrammā parādītajiem pieņēmumiem::

- Pirmais jautājums: kas ir "apdāvināts" un kas ir "apdāvināts skolēns"?
- Otrais jautājums: "Apdāvināto" skolēnu emocionālie un sociālie aspekti.
- Trešais jautājums: ko skolēni meklē "labā" skolotājā?
- Ceturtais jautājums: ko "apdāvinātie" skolēni meklē "labā" skolotājā?

Atrastās īpašības, kuras visvairāk tiek gaidītas no apdāvinātā skolēna skolotāja:

Sagaidāms no laba skolotāja:

- ✓ Līderības un vadības prasmes.
- ✓ Starppersonu komunikācija un rūpes.
- ✓ Profesionalitāte.

Sagaidāms no labas mācīšanas:

- Pielāgota/derīga/modificēta mācīšana.
- Izaicinošas un interesantas nodarbības.
- Daudzveidīgas metodes un materiāli.

Sagaidāms no skolotāju - studentu attiecībām:

- Abpusēja cieņa.
- Ticība skolēnam un viņa spējām.
- Katra skolēna unikalitātes atklāšana un apzināšana.

Apdāvinātu skolēnu mācīšanas panākumu formula ir:

Panākumi = piemērots skolotājs + labas mācīšanas prasmes + labas attiecības

Piemērots skolotājs:

- ✓ Tas, kurš nebaidās no šīs misijas.
- ✓ Prezentē spēcīgu un stingru personību.
- ✓ Ir spēcīga un stabila personība, uzstājīgs, pieticīgs, taktisks.

Zīm 2. Skolotājs uzdod jautājumu klasei, Maksā Fišera fotogrāfija, Pexels

Labas mācīšanas prasmes:

- ✓ Vēlme un aizraušanās mācīties un attīstīties.
- ✓ Labi izglītots, labi apmācīts un pieejams vairākiem informācijas un zināšanu avotiem.
- ✓ Ar entuziasmu mācīties, spēj atzīt zināšanu trūkumus.
- ✓ Spēj redzēt kopainu un nākotnes orientāciju.

Labas attiecības ar skolēniem:

- ✓ Ļauj iesaistīties visos skolēna dzīves aspektos.
- ✓ Skolēni viņu uztvers vairāk kā partneri mācībās un mazāk kā vecāku figūru.
- ✓ Mīloša un gādīga personība.

Modeļi, kas nosaka efektīvu skolotāju

12 efektīva skolotāja īpašības apdāvinātiem bērniem:

(Hultgren & Seely 1982)

- 1) Nobriedis, pieredzējis un pašpārliecināts.
- 2) Ar augstāku intelektu.
- 3) Interesē plašāks intelektuālo zināšanu loks.
- 4) Lieliski sasniegumi.
- 5) Ir simpātiska attieksme pret apdāvinātiem bērniem.
- 6) Sistemātisks un sakārtots.
- 7) Modrs un izdomas bagāts.
- 8) Ir humora izjūta.
- 9) Spēj veicināt mācīšanos bez skaidras instrukcijas vai norādījumiem.
- 10) Izpratne par nepieciešamību strādāt vairāk.
- 11) Ir plašas vispārīgas zināšanas un pieredze.
- 12) Atpazīst starppersonu atšķirības.

Ko skolēni meklē “labā” skolotājā?

(M. Khalil & Z. Accariya 2016 - 2)

1. Profesionāli labi skolotāji ir:

- ✓ autoritātes savā jomā,
- ✓ spēj stimulēt savus skolēnus,
- ✓ attīstīt savas intelektuālās spējas.

2. Pedagoģiski labi skolotāji:

- ✓ demonstrēt oriģinalitāti un radošumu,

- ✓ sniegt saviem studentiem personīgu piemēru,
- ✓ virzīt un veicināt intelektuālās zinātkāres un mācīšanās motivācijas attīstību skolēnu vidū,
- ✓ spēj vienkārši un skaidri izteikt savas domas.

3. **No personiski emocionālās puses labi skolotāji:**

- ✓ piemīt labu vecāku īpašības,
- ✓ ir iejūtīgi, norūpējušies, uzmanīgi, saprotoši, iedrošinoši un atbalstoši.

Labi Skolotāji:

(Avinon 2004)

1. Labs skolotājs ir drosmīgs, godīgs un sirsnīgs un demonstrē pašcieņu, pašapziņu, individuālo atbildību, iztēli, improvizācijas prasmes un humora izjūtu.
2. Šādas personības iezīmes ļauj veidot personiskas attiecības starp skolēniem un skolotājiem, kurās skolotāji tiek pārveidoti par mentoriem-pedagogiem, kuri cenšas stabilizēt savu audzēkņu identitāti, pasaules uzskatu un dzīves vērtības.

Ideālu skolotāju izglītotāju īpašības:

(Tunca et al. 2015)

Profesionālās lomas un pienākumi:

- ✓ Strukturēšanas un novērtēšanas process.
- ✓ Konstruktīvisma filozofijas pieņemšana.
- ✓ Iepazīšanās ar skolēniem.
- ✓ Satura strukturēšana.

- ✓ Efektīva klases vadīšana.
- ✓ Vadības un konsultāciju sniegšana.
- ✓ Mācību procesa strukturēšana.

Profesionālās vērtības:

Radošums – filantropija – konsekvence – mīlestība pret profesiju– būt pret psiholoģisko vardarbību – pieticība – empātija – pašapziņa – pašreizējā – pašizliedzība – rūpes par skolēniem – cieņa pret cilvēkiem – pacietība – tolerance – atvērtība mācībām – līderība – godīgums – atvērtība -prātīgums - zinātniska pieeja - cieņa pret domu un ticības brīvību - brīvdomība - atvērtība sadarbībai - apzinīgums.

Personiskās īpašības:

Sirsnība – smaids – disciplīna – humora izjūta – entuziasms – sabiedriskums – veiklība – drosme – unikalitāte – pašvērtējums – altruisms.

Profesionālās ētikas principi

- ✓ nediskriminēt skolēnus reliģijas, valodas, etniskās izcelsmes, dzimuma un akadēmisko sasniegumu dēļ.
- ✓ savlaicīga atgriezeniskās saites sniegšana par novērtējumu.
- ✓ Būt godīgam vērtēšanā.
- ✓ Nodarbībai nepieciešamās informācijas sniegšana.
- ✓ Neatspoguļo personīgo dzīvi klasē.
- ✓ Punktuāls.
- ✓ Neatspoguļot klasei politisko uzskatu.

Sociālā atbildība:

- ✓ Jūtīgs pret sociālajiem, iekšzemes un starptautiskajiem jautājumiem.

Apdāvinātā skolotāja profesionālās un didaktiskās spējas:

1. Ir eksperts apmācāmos priekšmetos.
2. Ir motivēts meklēt jaunus un progresīvus mācību materiālus, iespējas un avotus.
3. Izmanto dažādas mācīšanas prasmes un paņēmienus.
4. Izveido mācību programmas un izvirza mērķus (KPI — galvenie darbības rādītāji) sasniegumiem.
5. Palīdz informācijas avotu izvēlē.
6. Izstrādā produktu un veic novērtējumus.

Zīm 3. Sievieta, kas valkā pelēku žaketi, raksta uz tāfeles, Kristina Morijo, Pexels

Apdāvinātajam skolotājam ir jāzina, kā:

(Alleducationschools.com 2022)

- ✓ Izstrādāt mācību programmu, kas risina apdāvinātu studentu kognitīvās, fiziskās, emocionālās un sociālās vajadzības.
- ✓ Veidot uzdevumus/aktivitātes apdāvinātiem audzēkņiem ar dažādiem spēju līmeņiem, nevis vienotu pieeju.
- ✓ Būt elastīgam visās lietās un mēģināt negaidītus apstākļus pārvērst mācību iespējās.
- ✓ Atļaut skolēniem uzņemties individuālus projektus, pamatojoties uz viņu interesēm.
- ✓ Ļaut studentiem strādāt savā tempā un uzsvērt mācīšanās prasmes, piemēram, pētniecību un jautāšanu, nevis iegaumēšanu un regurgitāciju.
- ✓ Padarīt pēc iespējas vairāk interaktīvāku savu mācību programmu vai nu starp skolēniem un skolotāju, vai starp pašiem skolēniem.
- ✓ Izpētīt reālo pasauli un mūsdienu problēmas klasē. Nebaidīties paust viedokli un rosināt debates.

- ✓ Iesaistīt klasē citus pedagogus, lai paplašinātu skolēnu mācību iespējas.
- ✓ Mudināt apdāvinātus skolēnus no citiem klašu līmeņiem un skolām mijiedarboties.
- ✓ Veicināt ārpusskolas aktivitātes ar intelektuālu uzmanību.
- ✓ Ļaut skolēniem izvirzīt individuālus mērķus un mudināt viņus būt ambicioziem.
- ✓ Iekļaut apdāvināto skolēnu vecāku sniegtās atziņas un padomus.
- ✓ Neizdarīt pārāk lielu spiedienu uz apdāvinātiem studentiem un neizvirzīt pārāk augstas cerības.
- ✓ Ja nepieciešams, sniegt konsultācijas.
- ✓ Atzīt, ka studentiem, kuri ir apdāvināti vienā jomā, var rasties grūtības citā.
- ✓ Neuzdot papildu klases darbus vai mājasdarbus skolēniem, kuri pabeidz agri. Pat apdāvināti bērni to interpretē kā netaisnīgu sodu.
- ✓ Piedāvāt apdāvinātiem bērniem daudz iespēju socializēties vienam ar otru un ar citiem skolas skolēniem.
- ✓ Nodrošināt papildu mācību līdzekļus, ko skolēni var izmantot savā virzienā.
- ✓ Cienīt savu skolēnu atšķirības un meklēt, kas padara katru bērnu unikālu ārpus viņa intelektuālajām spējām.

Robu aizpildīšana – no klasiskā skolotāja līdz apdāvinātam

- ✓ Uztverot un iestrādājot izmaiņas varas attiecībās starp skolotāju un skolēnu, no autoritārāka par partneri uz pašattīstību.
- ✓ Saprotot nepieciešamību paplašināt katra apgūtā priekšmeta jomu un iedziļināties detaļās.
- ✓ Pedagoģisko prasmju, profesionālo prasmju un emocionālo prasmju pamatīga apmācība.

Vai jūs esat gatavs izaicinājumam par apdāvināta izglītības skolotāja karjeru?

(Alleducationschools.com, 2023)

Ko dara apdāvināts skolotājs?

- ✓ Plāno stimulējošas nodarbības un uzdevumus, lai apmierinātu spožu skolēnu spēju līmeni.
- ✓ Izstrādā un apgūst inovatīvas metodes apdāvinātu un talantīgu skolēnu mācīšanai.
- ✓ Apkopo materiālus un resursus un aicina īpašus viesus, lai veicinātu mācību stundu sasniegumus.
- ✓ Izglīto skolēnus un vecākus par iespējām un grūtībām, kas saistītas ar izciliem talantiem.
- ✓ Mudina skolēnus attīstīt disciplīnu, atbildību, produktivitāti, radošumu un vadības prasmes.
- ✓ Palīdz koledžas un karjeras atlases procesā (sekundāri apdāvinātajiem skolotājiem)

Mācību programma un mācību standarti:

- ✓ Īpašas klases – Apdāvinātie audzēkņi dažkārt iekļaujas pārējā studentu grupā, taču pētījumi liecina, ka šie skolēni darbojas labāk, ja viņiem ir sava klase un mācību programma. Šīs klases var darboties kā divas klases vai kā

unikāla vienība.

- ✓ Paātrinājums — tas ir vienkārši process, kurā apdāvinātus studentus māca augstākā līmenī, nekā to parasti nosaka viņu vecums vai pakāpe. Pastāvīgs izaicinājums apdāvinātiem izglītības skolotājiem ir noteikt pareizo paātrinājuma pakāpi, lai izaicinātu skolēnus, neradot apjukumu.
- ✓ Mācību satura sablīvēšana — skolotājiem ir svarīgi samazināt noteiktu mācību priekšmetu apguvei veltīto laiku un novērst lieko daudzumu, pilnībā ignorējot šos priekšmetus. Šis process, līdzīgi kā paātrinājums, ietver veidu atrašanu, kā īsākā laikā iemācīt vairāk, neapdraudot mācīšanās dziļumu.
- ✓ Grupēšana — apdāvinātie studenti atšķiras pēc saviem īpašajiem talantiem un individuālajām personībām. Līdzīgu studentu grupēšana kopā ļauj skolotājiem koncentrēties un paātrināt mācību programmu, kas daudzveidīgākā klasē būtu grūtāk.
- ✓ Identifikācija — tas ir process, kurā tiek identificēti apdāvinātie skolēni, izprotot, kur un kā viņi ir izcili, un identificēt mācīšanās stratēģijas, no kurām šie skolēni gūs vislielāko labumu.
- ✓ Specializētās programmas — papildus atsevišķām klasēm un mācību iespējām daudzi apdāvināti skolēni gūst labumu no specializētām mācību iespējām. Tie varētu ietvert mācību ekskursijas, praktisku pieredzi vai aktuālus klases viesus. Apdāvinātajam izglītības skolotājam pēc iespējas vairāk būs jādomā ārpus klases.

Labā prakse apdāvinātu audzēkņu mācīšanai:

- ✓ Izstrādāt mācību programmu, kas īpaši pievēršas apdāvinātu studentu kognitīvām, fiziskajām, emocionālajām un sociālajām vajadzībām.
- ✓ Izveidot uzdevumus un aktivitātes apdāvinātiem izglītojamajiem ar dažādu līmeņu spēju, nevis vienotu pieeju visiem.
- ✓ Būt elastīgiem un mēģināt negaidītus apstākļus pārvērst mācību

iespējās.

- ✓ Atļaut individuālus projektus, kas iedrošina skolēnus, pamatojoties uz viņu pašu interesēm.
- ✓ Uzsvērt mācīšanās prasmes, kas ļauj studentiem strādāt savā tempā un izmantot pētījumus un jautājumus, nevis tikai iegaumēšanu un atkārtošanu.
- ✓ Padarīt mācību programmu interaktīvu starp skolēniem un skolotāju vai starp pašiem skolēniem.
- ✓ Izpētīt reālo pasauli un mūsdienu problēmas, kas palīdz studentiem izteikt savu viedokli un veicina veselīgas debates.
- ✓ Aicināt klasē citus pedagogus, lai paplašinātu studentu mācību iespējas.
- ✓ Veicināt mijiedarbību ar apdāvinātiem skolēniem no citiem klašu līmeņiem, klasēm un skolām.
- ✓ Veicināt ārpuskolas aktivitātes, īpaši tās, kurām ir intelektuāls fokuss.
- ✓ Ļaut skolēniem izvirzīt mērķus, kas veicina individualitāti un ambīcijas.
- ✓ Iekļaut atziņas un padomus, ko piedāvā apdāvināto skolēnu vecāki.
- ✓ Neizdarīt pārāk lielu spiedienu uz apdāvinātiem studentiem un neizvirzīt pārāk lielas cerības.
- ✓ Atzīt atšķirības un apzināties, ka skolēni, kuri ir apdāvināti vienā jomā, var cīnīties citā.
- ✓ Piedāvāt iespējas apdāvinātiem bērniem un ļaut viņiem socializēties vienam ar otru un ar citiem skolas skolēniem.
- ✓ Nodrošināt resursus, piemēram, konsultācijas, ja tas ir nepieciešams, un papildu mācību līdzekļus.
- ✓ Cienīt visu skolēnu atšķirības un meklēt, kas padara katru bērnu

Zīm 4. Zēns zaļā T-kreklā, CDC, Pexels

unikālu ārpus viņa intelektuālajām spējām.